

สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร

ดินเหนียว

ในงานประติมากรรม

นายอติ กองสุข ประติมากรชำนาญการ : เรียบเรียง

ดินเหนียว

ในงานประติมากรรม

“ดินเหนียว” สำหรับใช้ในการปั้นงานประติมากรรม โดยเฉพาะการปั้นรูปเหมือนบุคคล และอนุสาวรีย์ของกลุ่มงานประติมากรรม สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร มีคุณสมบัติเป็นดินเนื้อละเอียด มีความหนาแน่นของเนื้อดินสูง มีความเหนียว ได้มาจากแหล่งธรรมชาติซึ่งอยู่ในชั้นดินที่ลึกจากหน้าดินลงไป ชั้นดินที่ลึกนั้นมีคุณสมบัติเหนียว และปราศจากกรวดทรายปะปน ถ้ามีก็ถือว่าน้อยมาก ทางกลุ่มประติมากรรมจึงได้นำมาใช้กับงานประติมากรรม โดยดินเหนียวที่ทางกลุ่มงานนำมาใช้นั้นจะมีลักษณะเป็นดินที่มีความแห้ง รูปทรงเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม มีขนาดหนา 1 นิ้ว ยาว 10 นิ้ว กว้าง 5 นิ้ว เป็นวัตถุดิบที่ยังไม่สามารถนำมาใช้ในการปั้นได้ ดังนั้นก่อนการนำไปปฏิบัติงานต้องมีขั้นตอนการเตรียมดิน โดยขออธิบายด้วยวิธีเบื้องต้น ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ ดังนี้

ดินที่มีความแข็ง รูปทรงเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม
มีขนาดหนา 1 นิ้ว ยาว 10 นิ้ว กว้าง 5 นิ้ว

ดินเหนียว

ในงานประติมากรรม

นำดินที่เป็นแผ่น หรือก้อน มาทุบให้ละเอียด และใส่ภาชนะ

ดินเหนียว

ในงานประติมากรรม

แช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 7 – 10 วัน หรือมากกว่า
นั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนดินที่จะใช้ในการสร้างงาน หากแช่
น้ำเป็นเวลานานมีข้อดี คือ จะทำให้ก้อนแข็งเป็นไตที่แฝง
ในเนื้อดินนั้นมีระยะเวลาการอ่อนตัวมากขึ้น

ดินเหนียว

ในงานประติมากรรม

เมื่อดินแช่น้ำอ่อนตัว ให้นำดินมาผึ่งอากาศ ในร่ม
โดยแผ่ไว้บนผ้ากระสอบ ให้น้ำระเหยออกจากดินพอหมาด

ดินเหนียว

ในงานประติมากรรม

การนวดดิน คือ ทำให้ดินเกิดคลุกเคล้าการผสมผสานกันจากดินที่เปียกเหลวถึงและ นวดจนเริ่มหมาดจับตัวเป็นก้อน มีความเหนียวเกาะติดเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน ในทางปฏิบัติขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นเรื่องพื้นฐานแต่ส่งผลไปยังโครงสร้างใหญ่ที่จะทำให้คุณสมบัติการทรงตัวจับตัวกันเป็นมวล ก่อเป็นรูปปั้นที่มีขนาดใหญ่อย่างงานอนุสาวรีย์ได้

โดยทำการนวดดินบนผ้ากระสอบ คุณสมบัติของผ้าจะซับน้ำออกจากดิน ทำให้การนวดดินหมาดเร็วยิ่งขึ้น

ภาพแสดงลักษณะดินก่อนทำการนวด
สังเกตได้ว่าดินมีความเหลวและชุ่มน้ำมาก

ภาพแสดงวิธีการนวดดินด้วยมือบนผ้ากระสอบ

เมื่อนวดดินจนหมดเหนียวได้ที่

จึงปั้นเป็นแท่งกลม ขนาดยาวประมาณ 2 ฝ่ามือ

การเก็บรักษาดิน

เมื่อเตรียมดินได้จำนวนเพียงพอสำหรับการปั้นขึ้นรูปแล้ว นำดินเหนียวมาเก็บรักษาด้วยการห่อผ้าดิบหรือผ้าสำลี โดยใช้ผ้าดิบชุบน้ำบิดให้หมาด หรือให้ความชื้นด้วยการสเปรย์น้ำลงผ้าและดินก่อนห่อ

ชั้นที่ 1

ห่อด้วยผ้าดิบที่ให้ความชื้นไว้เรียบร้อยแล้ว

ชั้นที่ 2

ห่อด้วยพลาสติกหรือใส่ถังพลาสติก เพื่อเก็บ
ความชื้นไว้ในดินเหนียวที่เตรียมสำหรับการปั้นขึ้นรูป
งานประติมากรรม และระหว่างการปฏิบัติงานต้อง
เปิดพรมน้ำเป็นระยะ ประมาณ 3 - 4 วัน 1 ครั้ง

ดินเหนียว

ในงานประติมากรรม

ในกรณีการปั้นงานประติมากรรมที่มีขนาดใหญ่แบบพระบรมราชานุสาวรีย์ ทางกลุ่มประติมากรรมมีบ่อซีเมนต์ขนาดใหญ่สำหรับใช้หมักแช่ดิน และมีเครื่องนวดดินสามารถผลิตดินเหนียวได้จำนวนมาก ที่เหมาะสมกับปริมาณที่นำมาใช้กับรูปขนาดใหญ่

โดยขั้นตอนการเตรียมดินเหนียวสำหรับงานประติมากรรมที่มีขนาดใหญ่ จะมีขั้นตอนการเตรียมดินเหมือนกันกับลักษณะที่อธิบายในเบื้องต้น แตกต่างกันตรงภาชนะและการนวดที่ใช้แรงงานคนเป็นเครื่องนวด ซึ่งลักษณะของดินจะรูดออกจากเครื่องมาเป็นหลอด เก็บรักษาวิธีเดียวกันหรือนำใส่ถังที่ปิดแบบที่บอากาศ สำหรับใช้งานในโอกาสต่อไป

เครื่องนวดดิน
กลุ่มประติมากรรม สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร

ลักษณะดินที่ออกจากเครื่องรีดดินเหนียว

การเก็บรักษาดินเหนียวที่รีดออกมาแล้ว
ด้วยการห่อพลาสติกและใส่ถังที่ปิดทึบอากาศ

สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร